

ŞİDDETE İLİŞKİN TUTUMLAR ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE'YE UYARLAMASININ GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Yasemin ÖZKAN*

Mehmet UYSAL**

Gökhan TOPÇU***

Meryem DANIŞMAZ SEVİN****

Yasemin ERTAN KOÇAK*****

ÖZ

Bu araştırma Velicer, Huckel ve Hansen (1989) tarafından geliştirilen ve Anderson, Benjamin, Wood ve Bonacci (2006) tarafından güncellenen Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun geçerliğini ve güvenilirliğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 akademik yılında Hacettepe Üniversitesi'ne bağlı 6 fakültenin 40 bölümde öğrenim gören ve tabakalı rasgele örnekleme yöntemiyle seçilen birinci ve ikinci sınıf toplam 516 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma ölçek uyarlama çalışması olduğu için öncelikli olarak dil geçerliği incelenmiştir. Dil geçerliği sağlandıktan sonra ölçeğin yapı geçerliği ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için öncelikle Açıklayıcı Faktör Analizi yapılmış ve KMO .94 ve Barlett küresellik testi için

* Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ymozkan@gmail.com

** Dr. Öğretim Üyesi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Fakültesi, İstatistik Bölümü, Ankara, uysal@hacettepe.edu.tr.

*** Dr. Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, gokhant90@gmail.com

**** Arş. Gör. Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, mrymdanisman@gmail.com

***** Arş. Gör. Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, yasemin.ertann@gmail.com

ki-kare değeri ise 12760 ($p < .001$) olarak bulunmuştur. Açıklayıcı Faktör Analizi, 8 faktör için toplam varyansın %58.68'sini açıklarken, 5 faktör için toplam varyansın %51.5'ini açıklamıştır. Yapılan güvenirlik analizi sonucunda iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's Alpha) .937 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin iç tutarlılığının yüksek ve bu ölçeğe dayalı olarak verilecek kararların isabetli ve güvenilir olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği, üniversite öğrencileri, doğrulayıcı faktör analizi

VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF ADAPTATION OF THE SCALE OF ATTITUDES ON VIOLENCE IN TURKISH

ABSTRACT

This study was made for determining the validity and reliability of the Turkish version of the Scale of Attitudes on Violence developed by Velicer, Huckel and Hansen (1989) and updated by Anderson, Benjamin, Wood and Bonacci (2006). The research group of the study consists of 516 undergraduate students, in their first and second year of study, selected from 40 departments of 6 faculties located in Beytepe Campus of Hacettepe University in the academic year 2016-2017. Stratified random sampling method had been used for this study. Since this research was a scale adaptation study, language validity was a primary concern. After ensuring the language validity, the validity and reliability analyses of the scale had been made. Firstly, the Explanatory Factor Analysis was made to determine the construct validity of the scale. The KMO was .94 while the chi-square value was 12760 ($p < .001$) for Bartlett sphericity test. The Explanatory Factor Analysis, explained 58.68% of the total variance for eight factors and 51.5% of the total variance for five factors. The total internal consistency coefficient (Cronbach's Alpha) of the scale was found as .937. As a result of this analysis, the internal consistency of the Scale of Attitudes on Violence was high and the decisions based on this scale would be accurate and reliable.

Keywords: Scale of Attitudes on Violence, university students, confirmatory factor analysis

GİRİŞ

Sosyal bilimler literatüründe geniş bir araştırma alanı olan şiddet, pek çok yönüyle çeşitli disiplinler tarafından incelenmektedir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan şiddete ilişkin çalışmaların da bu incelemeler arasında önemli bir yeri bulunmaktadır.

Dünyada ve Türkiye’de şiddet konusunda üniversite öğrencilerini ele alan yakın dönem çalışmaların (Lüleci ve diğ., 2016; Streng ve Kamimura, 2016; Botha ve Twine, 2016; Caffaro, Mulas ve Schmidt, 2016; Babacan Gümüş, ve diğ., 2015; Kabasakal ve Girli, 2012; Gürsoy, ve diğ., 2014, Kamimura vd., 2015) genellikle kadına yönelik şiddet konusuna odaklandığı görülmüştür. Bunun yanında, söz konusu çalışmaların bir kısmı sadece bir cinsiyeti ele almakla birlikte üniversitede belirli bir yılını doldurmuş (belirli bir öğrenim dönemine/ yılına gelmiş) öğrencilere yönelik gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaların genelinde erkek öğrencilerin, kadın öğrencilerle karşılaştırıldığında geleneksel toplumsal cinsiyet bakış açısını daha fazla benimsemiş oldukları tespit edilmiştir. Kadın öğrenciler ise cinsiyetler arası eşitliği erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeyde savunmaktadırlar.

Üniversite öğrencileriyle ilişkili olarak şiddet kavramının farklı yönleriyle ele alındığı çalışmalar da bulunmaktadır. Üniversite öğrencilerinin genel olarak fiziksel, psikolojik, ekonomik şiddete ve vandalizme eğilimlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiş çalışmaların yanında (Ghoneem, 2012; Vidu ve diğ., 2014), belirli dallarda üniversite eğitimi gören öğrencilerin şiddete ilişkin farkındalıklarının artırılmasına odaklanan çalışmalar (Buranosky ve diğ., 2012; Soglin, ve diğ., 2008; Connor ve diğ., 2012; Cerulli ve diğ., 2015) da yapılmıştır. Yakın dönemde üniversite öğrencileri ve şiddet kavramına ilişkin yapılan bu çalışmaların, bazılarında ise şiddetin tek bir yönü ele alınmıştır. Diğer taraftan bazı çalışmalar tek bir cinsiyete dayalı örneklem üzerinde yoğunlaşmıştır. Öğrenim görülen bölümlere göre yapılan araştırmalar da sadece ele aldıkları bilimsel disiplinin öğrencileriyle ilgili sonuç ve öneriler üretmişlerdir. Değinilen bu çalışmalar şiddet kavramının farklı boyutlarını ele alırken, diğer bazı çalışmalar ise şiddete yönelik tutumu ele almıştır. Şiddete yönelik tutuma ilişkin çalışmalar, çeşitli alanlarda yapılan şiddet araştırmalarının önemli bir yönünü tamamlamalarına ek olarak şiddet davranışının anlaşılmasında da önemli bir rolleri bulunmaktadır. Uluslararası kadın gruplarıyla yapılmış olan bir çalışmada tecavüze ilişkin tutumların kadına yönelik cinsel saldırıları meşrulaştırdığı tespiti bunu destekleyen bir bulgu olarak öne sürülebilir (Nayak ve diğ., 2003). Ayrıca, şiddete yönelik tutum ile şiddetin uygulanması arasında güçlü bağları olduğu raporlanmış (Vernberg, Jacobs ve Hershberger, 1999); diğer taraftan ise şiddetin sınıflandırılması ve önlenmesine yönelik olarak etkili bir araç olduğu da öne sürülmüştür (Guan ve diğ., 2016).

Bu çalışmalardan hareketle, şiddet davranışıyla güçlü ilişkisi olan şiddete yönelik tutumların çok yönlü bir analizinin, şiddete ilişkin kavrayışı güç-

lendirerek bu soruna müdahale şansını arttırabileceği söylenebilir. Şiddete ilişkin tutumların aslında farklı düzeylerdeki faktörler tarafından şekillendirildiği belirtilebilir. Bahsi geçen düzeylerden ilki mikro düzeydeki kişilerarası ilişkilerde şiddete ilişkin algı olarak ele alınabilir. Literatürde toplumsal cinsiyet ve kültürün özellikle kişilerarası şiddete ilişkin tutumu pek çok düzeyde etkileyen iki alan olduğu belirtilmiştir. Mikro düzey bireyin sosyalleşmesinden, çevresiyle ilişkilerine kadar düzenleyici bir etken olurken; makro düzey ise medyanın işleyişinden kanunların şekillenişine kadar uzanan bir eksenle toplumsal etkilerini hissettirmektedir. Toplumsal cinsiyet temelinde şiddete ilişkin tutumları kapsayan çalışmalar erkeklerin şiddeti destekleyen mitlere ve inançlara daha eğilimli olduklarını ortaya koymaktadır. Aynı çalışmalar, erkeklerin şiddet içerikli davranış olarak algıladıkları davranışların kadınlara göre daha az sayıda olduğunu, şiddet kurbanlarına daha az empati duyduklarını, fiziksel ve cinsel şiddete ilişkin zararları azımsadıklarını göstermiştir. Şiddete ilişkin tutum aynı zamanda toplumsal cinsiyet ve cinselliğe ilişkin tutumla da yakından ilişkilidir. Kişilerarası şiddetin meşru bulunmasında erkeğin evde başat olması gerektiği, erkeklerin kontrol edilemez cinsel dürtüleri olduğu, kadınların güvenilmez ve kötücül olduğu gibi yaygın görülen ataerkil normların etkisi bulunmaktadır. Şiddete ilişkin tutumları belirleyen ikinci temel etken ise kültürdür. Özellikle namus kavramının baskın olduğu kültürler erkeğin baskınlığı, ailenin dokunulmazlığı, kadın üzerindeki cinsel baskı ve erkeğin cinsel açıdan özgürlüğü gibi yaygın özellikleriyle bilinmektedir. Bu kültürlerde kişilerarası ilişkilerde şiddete yüksek düzeyde toleransın bulunduğu ve sadakatsizlik karşısında erkeğin kadına yönelik şiddetinin kabul olarak görüldüğü tespit edilmiştir (Flood ve Pease, 2009).

Kişilerarası şiddete ilişkin tutumu şekillendiren genel unsurlarla birlikte belli başlı bazı tekil unsurlar da etkili olabilmektedir. Bunlardan biri şiddete tanık olmak ya da maruz kalmaktır. Çocukluk dönemlerinde kişilerarası şiddete tanık olan ya da maruz kalan bireylerin yetişkinlik dönemlerinde şiddeti destekleyen tutumlara eğiliminin güçlü olduğuna yönelik kanıtlar mevcuttur (Flood ve Pease, 2009). Bunun yanında aileden olmayan fakat rol model olarak alınan bireylerin saldırgan olması, bireyin ebeveynleri tarafından reddedilmesi, çocukluk döneminde cinsel tacize maruz kalma gibi durumların da özellikle erkeklerde kadına yönelik şiddet kullanımıyla ilişkili olabileceği de bildirilmiştir (Schumacher ve diğ., 2001). Bir başka çalışma ise çocukluklarında disiplin amaçlı şiddet görenlerin yetişkinlik döneminde çocuklara disiplin vermek üzere şiddet uygulamaya ilişkin olumlu tutumlar geliştirdiklerini raporlamıştır. Fakat aynı çalışmada çocukluk döneminde cinsel istismar ve şiddet görenlerin çocuklara yönelik şiddete ilişkin tutumlarının olumsuz

olduğu bulunmuştur. Bunun yanında düşük eğitim düzey şiddete yönelik olumlu tutumu yordayan bir faktör olarak öne çıkmıştır. Ayrıca çocuklara yönelik fiziksel cezanın onlara zarar verdiği düşünülmeyişinde bu tür cezalandırmaya olan tutumun olumlu olduğu da ortaya konmuştur (Gagné ve diğ., 2007). Bu bağlamda çocukluk döneminde şiddete maruz kalma ya da tanık olmanın yetişkinlikte eşlere ya da yakınlarla yönelik şiddet kullanımına doğrudan bir etkisi olduğu görülmektedir ve bu durumun şiddet kullanımını desteklediği belirtilmektedir. Bunun yanında bireylerin erkek (McAlister ve diğ. 2001), genç ve düşük sosyo-ekonomik düzeyde olmaları da hem çocuklarına hem de eşlerine şiddet uygulama olasılıklarını artırdığı bildirilmiştir (Markowitz, 2001). Yaş arttıkça şiddete ilişkin tutumun olumlu gösteren bulgular mevcut olmakla birlikte, (Gagné ve diğ., 2007) demografik bir veri olarak yaşın şiddete ilişkin tutumu yordayıcılığının cinsiyet kadar tutarlı olmadığı da söylenebilir.

Şiddete ilişkin tutumlar sadece kişilerarası düzeyde değil, toplumları da derinden etkileyecek türden makro düzeyde de olabilir. Buradan hareketle savaş, şiddetin toplumların geneline yayılmış bir şekli olarak da düşünülebilir. Savaş ve şiddete ilişkin tutum da şiddete ilişkin çok yönlü bir analizde yer verilmesi gereken bir unsurdur. Özellikle son yüzyılda savaşlarda yer almış toplumlardaki genç yetişkin bireylerin diğerlerine göre savaş konusunda daha umutsuz bir tutum sahibi oldukları bildirilmektedir. Bu ülkelerdeki yetişkinlerin aynı zamanda dünyada savaşların devam edeceğine yönelik düşünceleri diğerlerine göre çok daha güçlüdür (Biaggio, De Souza ve Martini, 2004). Buna karşılık topluma yönelik yapılmış yakın dönemdeki bir saldırı ya da terör eyleminin savaşa ilişkin tutumları olumluya dönüştürdüğü de rapor edilmiştir (Carnagey ve Anderson, 2007). Bu bağlamda özellikle savaş gibi şiddetin genelleşmiş haline ilişkin tutumların toplumdaki bireylerin bu türden olaylara yakın zamanda maruz kalmalarıyla yakın bir ilişki içinde olduğu söylenebilir. Başka bir deyişle savaş ve çatışma tecrübesinin yakın zamanlarda yoğun olarak yaşandığı ülkelerde savaşa ilişkin umutsuz hatta kaderci bir tutumun daha yüksek çıkması beklenebilir. Genç yetişkinlerle yapılmış başka bir çalışmada (McAlister ve diğ. 2001) ise erkeklerin istikrarlı bir şekilde savaşı kadınlardan daha yüksek düzeyde gerekli buldukları raporlanmıştır. Kişilerarası şiddete ilişkin tutumlar konusundaki tartışmada olduğu gibi savaşta şiddete ilişkin tutumlarda da cinsiyet önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Özetle; şiddete ilişkin tutum, şiddetin çok yönlü ele alınması gereken bir kavramdır. Bunun gerçekleşmesi ise analize zemin sağlayacak araştırma

araçlarının oluşturulmasıyla mümkündür. Söz konusu gerekçeden hareketle bu çalışma, şiddetin çeşitli boyutlarını ölçme amacıyla düzenlenmiş olan Velicer Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin (VŞİTÖ) (Velicer ve diğ, 1989) yeniden ele alınmış ve güncellenmiş halinin (Anderson, Benjamin, Wood ve Bonacci, 2006) Türkçeleştirilerek uygulamasını amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu: Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 akademik yılında Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampüsünde öğrenim gören birinci ve ikinci sınıf öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme tabakalı rasgele örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Tabakalı rasgele örnekleme yönteminde rastlantısallık olmakla birlikte, bu yöntemin kullanılmasından önce, evrenin tabakalara ayrılması söz konusudur. Eğer evrendeki birey ve objelerin dağılımı türdeşlik (homojenlik) göstermiyorsa, evrenin her tarafındaki dağılımda düzensizlikler varsa, bu tür olumsuzlukları gidermek üzere evrende aynı nitelikte bulunan birey ve objeler tabakalandırılır ve örnekleme ayrı ayrı bu tabakadan alınır (Aziz, 2014). Bu örnekleme yöntemi ile araştırma, 6 fakülte ve 40 bölümde öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 520 lisans öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Dört öğrenci veri toplama araçlarını eksik doldurması nedeniyle araştırma kapsamına dahil edilmemiştir. Araştırmaya katılan 516 öğrencilerinin %62'si kadın (n=320) ve %38'i (n= 196) erkek öğrencidir.

Veri Toplama Araçları

Sosyo-demografik Veri Formu: Öğrencilerin yaş, cinsiyet, öğrenim gördükleri bölümleri ve sınıf düzeylerine ilişkin bilgiler araştırmacılar tarafından oluşturulan bir veri formu aracılığıyla elde edilmiştir.

Velicer Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği: Velicer Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği (VŞİTÖ) (Velicer ve diğ, 1989), Bardis'in Şiddet Ölçeği'ni şiddete yönelik tutumu yeterli açıklamayan tek yönlü bir ölçek olması açısından yaptığı eleştiri üzerine Velicer ve diğerleri tarafından geliştirilmiştir. Velicer ve diğerleri (1989), Bardis'in ölçeğinde mevcut olan savaş, fiziksel şiddet, ceza sisteminde şiddet ve ikili ilişkilerde aşırı şiddet temalarına ait maddeleri flört ve evlilik süreçlerindeki şiddetle ilgili maddelerle birleştirmenin yanında, bazı özgün maddeler de ekleyerek yeni bir ölçek hazırladıklarını bildirmiştir. Bu ölçeği 340 üniversite öğrencisine uygulamışlardır. Söz konusu ölçek beş adet birincil ve iki adet ikincil faktör barındırmaktadır. Bunlar "Savaşta Şiddet", Ceza Sisteminde Şiddet", Çocuklara Yönelik Fiziksel Ceza", "Kişilerarası Aşırı Şiddet" ve "Partner (Eş/ Sevgili) Şiddeti" olarak adlandı-

rılmıştır. İkincil faktörlerden ilki olan “Kurumsal Şiddet”; savaş, ceza sistemi ve partner (eş/ sevgili) şiddetiyle ilgilidir. İkincisi ise “Kişilerarası Şiddet” olarak adlandırılmış olup fiziksel şiddet, kişilerarası aşırı şiddet ve partner (eş/ sevgili) şiddeti ile bağlantılıdır. Fiziksel şiddet faktörünün ikincil faktörlerin ikisini de kapsaması nedeniyle ikisine de dâhil edildiği belirtilmiştir.

Velicer Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin (VŞİTÖ) hem tamamı hem de bazı alt ölçekleri pek çok bilimsel çalışmada kullanılmıştır. Hava sıcaklığının yüksek olduğu koşullarla saldırgan davranışlar arasındaki ilişkinin araştırılmasından (Anderson, Deuser ve DeNeve, 1995) tecavüze ilişkin mitlerin kabulüne (Lonsway ve Fitzgerald, 1995); saldırgan kişiliğin sosyal beklentiler ve algıyla ilişkisinden (Dill, Anderson, Anderson ve Deuser, 1997) şiddet içerikli sporlarla ilgilenmiş kişilerde şiddete ilişkin tutuma (Forbes, Adams-Curtis, Pakalka ve White, 2006) kadar uzanan geniş bir alanda kullanılmıştır. Bununla beraber, Velicer Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin (VŞİTÖ) zaman içerisinde şiddet eğilimini öngörme kapasitesinin azalması hakkında eleştiriler de mevcuttur. Bu eleştirilerin bir sonucu olarak Velicer Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'ne (VŞİTÖ) güncellik kazandıracak bazı çalışmalar yapılmıştır.

Bu çalışmada kullanılan ölçek de yukarıda bahsedilen eleştirel çabanın sonucunda oluşturulmuştur. Velicer Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin (VŞİTÖ) Anderson, Benjamin, Wood ve Bonacci (2006) tarafından yeniden ele alınmış hali Hacettepe Üniversitesi öğrencilerine uygulanmıştır. Bu yenileme çalışmaları şu şekilde özetlenebilir. Velicer'in ortaya koyduğu faktörleri yakından inceleyen bu çalışma, ölçeğe dahil olan bazı ifadelerin yanlış kategorize edildiği eleştirisini ortaya koymuştur. Bu tespitleri açıklamak üzere üç ayrı saha çalışması yapan ekip, ilk iki çalışmada Velicer Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin (VŞİTÖ) orijinal hali ile güncellemeye tabi tutulan halini uygulamış ve doğrulayıcı faktör analizi kullanarak belirli sonuçlara ulaşmıştır. Üçüncü çalışmada ise orijinal ölçek ve güncellenmiş ölçek karşılaştırmasını yapılmış fakat bunun yanında iki ayrı saldırgan davranış öz bildirim ölçeği de uygulanmıştır. Bu şekilde saldırganlığın daha az sayıda alt ölçek ve soruyla en az orijinal ölçek kadar iyi şekilde ölçülebilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmaların sonucunda dört alt ölçekli yeni modelin orijinal ölçeğe göre daha iyi bir performansı olduğu gösterilmiştir. Yeni ölçek, orijinal ölçekte bulunan “Savaşta Şiddet”, Ceza Sisteminde Şiddet”, Çocuklara Yönelik Fiziksel Ceza”, ve “Partner (Eş/ Sevgili) Şiddeti” alt ölçeklerini, belirli soruların kompozisyonu değiştirilmiş şekilde, korumuştur. Orijinal ölçekteki “Kişilerarası Şiddet” alt ölçeğinde bulunan maddelerden bazıları korunan dört

alt ölçeğe atanmış, hiçbir alt ölçeğe uymayan maddeler ise ölçekten tamamen çıkarılmıştır. Bu çalışmaların sonucunda yeni ölçek, dört alt ölçek dâhilinde 46 madde içerir hale gelmiştir (Anderson, Benjamin, Wood ve Bonacci, 2006).

Ele alınan bu ölçek vasıtasıyla bu araştırma, hem şiddet kavramını çok boyutlu şekilde incelemek, hem de farklı bölümlerde öğrenimlerine devam eden üniversite öğrencilerinden konuya ilişkin bilgi almak üzere gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma yukarıda paylaşılan yakın dönem literatürde görülen belirli eksiklikleri gidermek açısından önemli özellikler taşımaktadır. Şiddetin hem mikro hem de makro düzeydeki yönlerini ele alan bir ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması ve ilk kez uygulanmasını temel alan bu araştırma, aynı zamanda öğrencilerin öğrenim gördükleri alanlar açısından da önemli bir çeşitliliğe sahip olacak şekilde tasarlanmıştır.

Uygulama: Velicer Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin (Velicer ve diğ., 1989) güncellenmiş formunun (Anderson, Benjamin, Wood ve Bonacci, 2006) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını gerçekleştirmek için öncelikle ölçekte adı geçen yazarlarla iletişim kurulmuş ve yazarlardan ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması için gerekli izinler alınmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra Velicer Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin (VŞİTÖ) dil eşdeğerliği için hem Türkçe hem de İngilizceyi iyi düzeyde bilen ve çeviri konusunda üç profesyonel kişinin görüşüne başvurulmuştur. Türkçe'ye çevrilmesi sırasında kolay anlaşılır olmasına ve çeviri işlemi sırasında anlam yitirmemesine çalışılmıştır. Daha sonra ölçeğin Türkçesi, ölçeğin orijinal halini görmemiş profesyoneller tarafından İngilizce'ye çevrilmiştir. Bu geri çevirmeler orijinal hali ile karşılaştırılmış, yapılan geri bildirimler doğrultusunda çeviriler yeniden düzenlenmiştir. Bu form üzerinde şiddet alanında çalışmaları bulunan üç uzman kişi gerekli olan düzeltmeleri yapmış ve ölçeğin Türkçe formu hazır hale getirilmiştir. Son şekli verilen ölçek formu Hacettepe Üniversitesine bağlı 6 fakülte ve 40 bölümden tabakalı rasgele örnekleme yöntemiyle seçilen 40 lisans öğrencisine pilot çalışma olarak uygulanmıştır. Pilot çalışma sonucunda bazı maddeler tekrar düzeltmeye tabi tutulmuştur. Elde edilen bulgulara göre pilot çalışma ile temel çalışma ölçek puanları arasında fark olmadığı ($Z_h = -.0,47$, $p=0,63$) görülmüştür. Buna göre ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının başlanmasına karar verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilere araştırmanın hedefi ve gönüllü katılım konusunda bilgilendirme yapılmıştır. Gönüllü katılım sağlayan öğrencilerin ölçeği tamamlama süresi yaklaşık 20- 25 dakika sürmüştür. Veri toplama işlemleri araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi: Ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin kanıt elde etmek amacıyla öncelikle açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizinde ölçekte yer alacak maddelerin belirlenmesinde faktörlerin öz değerlerinin 1'den büyük ve madde faktör yüklerinin en az 0.40 olması gözetilmiştir. Bunu yanı sıra, iki faktöre aynı anda yüklenen maddelerin faktör yükleri arasında en az 0.10 fark olmasına dikkat edilmiştir (Büyüköztürk, 2002). Faktörleştirme aşamasında varimax eksen döndürme yöntemi kullanılmıştır. Bu analiz ile faktörler arasındaki korelasyon katsayılarını görmek ve faktör yüklerinin anlamlı olup olmadığını belirlemek mümkündür.

Genellikle ölçek geliştirmek veya ölçek uyarlamak için yapılan çalışmalarda, Açıklayıcı Faktör Analizi'nden sonra belirlenen faktör yapılarının doğruluğunun ispat edilmesi amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmaktadır. Bu çalışmada Doğrulayıcı faktör analizi için Kikare uyum testi (Chi-Square Goodness), GFI (Goodness of Fit Index), RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation), CFI (Comparative Fit Index), NFI (Normed Fit Index), RFI (Relative Fit Index), IFI (Incremental Fit Index), NNFI (Non-Normed Fit Index) ve AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index) uyum indeksleri kullanılmıştır. Uyum indekslerinde genelde olduğu gibi GFI, CFI, NFI, RFI, NNFI ve IFI için $>.90$, (Hu ve Bentler, 1999) ve RMSEA için $<.08$ ölçüt olarak alınmıştır (Cole, 1987). Geçerlik ve güvenilirlik analizleri için IBM SPSS 23.00 ve LISREL programları kullanılmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Geçerlik: Bir ölçme aracını oluşturan maddelerin, o ölçme aracı ile ölçülmeye çalışılan özelliğe, yüksek düzeyde sahip olanlarla düşük düzeyde sahip olanları ayırabilme gücüne madde ayırıcılık gücü denir. Madde ayırıcılık gücü, maddenin geçerliğinin bir ölçüsü olarak da kabul edilmektedir. Likert tipi ölçeklerde yer alan maddelerin ayırıcılık güçlerini belirlemek için Likert tarafından özgün iki ayrı analiz yöntemi kullanılmaktadır. Bu analizler “korelasyon test istatistiği ile değişken analizi dayalı analiz” ve “iç tutarlılık ölçütü”ne (t-testi) dayalı analizdir. (Tezbaşaran, 2008).

Korelasyon test istatistiği ile değişken analizi: Bu analiz için her madde ile ölçek puanları arasında korelasyon değerleri (madde-toplam korelasyonları) hesaplanmıştır. Madde-toplam korelasyon değerlerine bakıldığında korelasyon değerleri en düşük olan 16. madde için $r = 0,15$ ($p < 0,01$), ve 32. madde için $r = 0,3$ ($p < 0,01$) olduğu görülmektedir. Diğer maddelerin madde-toplam korelasyon değerleri ise 0,4 ile 0,7 arasında değişmektedir. Elde edilen korelasyon katsayılarının oldukça yüksek ve anlamlı olması nedeniyle ele alınan

sorunun ayırt ediciliğinin o düzeyde yüksek olduğu anlamına gelmektedir (Alpar, 2010).

Tablo 1. Toplam ölçek puanı ile maddeler arasındaki korelasyonlar

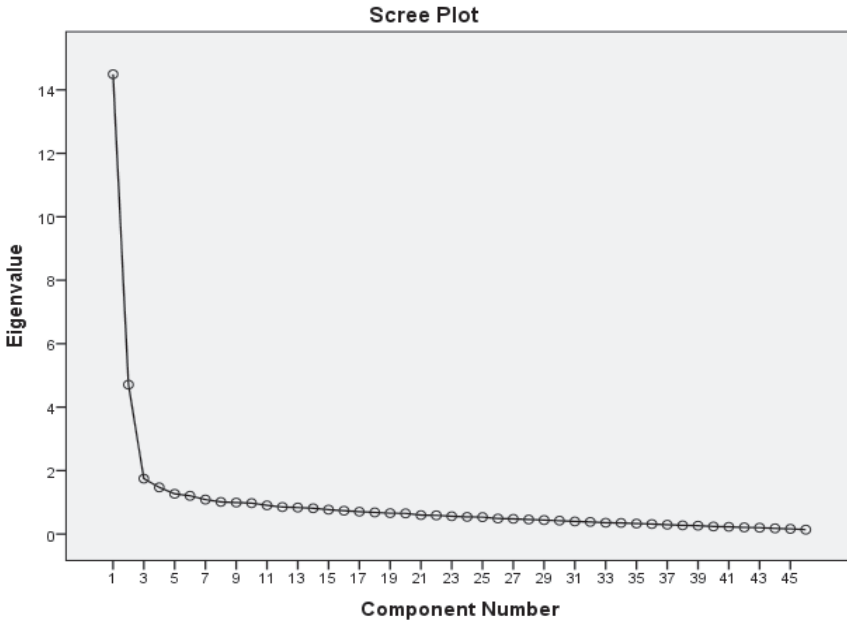
Maddeler	Toplam Puan ile Maddeler arasındaki korelasyon	Maddeler	Toplam Puan ile Maddeler arasındaki korelasyon	Maddeler	Toplam Puan ile Maddeler arasındaki korelasyon	Maddeler	Toplam Puan ile Maddeler arasındaki korelasyon
TÖ1	,587	TÖ13	,550	TÖ25	,660	TÖ37	,610
TÖ2	,541	TÖ14	,528	TÖ26	,589	TÖ38	,634
TÖ3	,405	TÖ15	,604	TÖ27	,400	TÖ39	,448
TÖ4	,516	TÖ16	,147	TÖ28	,432	TÖ40	,519
TÖ5	,474	TÖ17	,569	TÖ29	,547	TÖ41	,564
TÖ6	,521	TÖ18	,475	TÖ30	,631	TÖ42	,633
TÖ7	,483	TÖ19	,560	TÖ31	,461	TÖ43	,698
TÖ8	,451	TÖ20	,609	TÖ32	,299	TÖ44	,602
TÖ9	,530	TÖ21	,624	TÖ33	,566	TÖ45	,492
TÖ10	,607	TÖ22	,647	TÖ34	,588	TÖ46	,537
TÖ11	,426	TÖ23	,539	TÖ35	,532		
TÖ12	,530	TÖ24	,695	TÖ36	,646		

Açıklayıcı Faktör Analizi: Çalışmada kullanılan 46 maddelik Ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri ve maddeler arası korelasyonların faktör analizine uygunluğu için seçilen örneklemin yeterli olduğu (KMO: 0.939) ve Bartlett Küresellik Testi sonucuna göre ise maddeler arasında faktör analizi yapmaya yeterli düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($\chi^2_{\alpha=0,05;1035} = 12760,023$; $p < .000$). Ölçeğin faktör yapılarının görülebilmesi ve tüm maddelerden yararlanılarak bireyin şiddete yönelik özelliklerinin tek bir bileşik endeksi şeklinde tespit edilebilmesi için yapılan faktör analizine ait (Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi) bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Temel bileşenler analizine ilişkin bulgular

Bileşenler	Özdeğerler	Açıklanan Varyans %	Birikimli Varyans %
1	14,49	31,51	31,51
2	4,71	10,24	41,74
3	1,75	3,80	45,54
4	1,47	3,20	48,74
5	1,27	2,76	51,50
6	1,21	2,62	54,12
7	1,09	2,36	56,48
8	1,01	2,20	58,68

Faktör sayısının belirlenmesinde genel olarak öz değeri 1 den büyük olan faktörler dikkate alınır (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2014). 46 madde ile yapılan analizde, Ölçeğin öz değeri 1’den büyük olan 8 faktör ile açıklandığı ortaya çıkmıştır.

Grafik 1. Özdeğerlere ait çizge grafiği

Ölçek geliştirilirken türetilen faktör sayısı için değişkenlere ait Öz değerler (Eigenvalues) kullanılabildiği gibi, Cattell (1996) tarafından önerilen Çizge Grafiği de kullanılabilmektedir. Çizgi grafiği incelendiğinde (Grafik 1) eğimin kaymaya başladığı noktanın işaret ettiği sayı faktör sayısını göstermektedir. Bu durumda ölçeğin 8 (9 veya 10 da olabilir) arasında faktörden oluşabileceği görülmektedir.

Tablo 3. Beş faktör için temel bileşenler analizine ilişkin bulgular

Maddeler	Bileşenler				
	1	2	3	4	5
Bir eşin diğerini sadık olmadığı için vurmasında (silahla) sakınca yoktur.	,726				
Başkalarıyla flört edilmesi halinde bir eşin diğerini silahla vurmasında sakınca yoktur.	,710				
Eşlerden birinin diğerini cinsel ilişkiye girme konusunda zorlamasında sakınca yoktur.	,668				
Öğrenciler gösteri yapıyorsa, polis üzerlerine ateş açmalıdır.	,659				
Polis genel ahlak kurallarına aykırı davranmaları durumunda üniversite öğrencilerini dövmelidir.	,658				
Bir yetişkin, çocuk okuldan atılırsa onu bir kemer veya kayış ile dövmelidir.	,630				
Eşlerden birinin diğer eşi, alkol ve uyuşturucu vererek, cinsel ilişkiye zorlamasında sakınca yoktur.	,628				
Bir yetişkin, kanunları çiğneyen bir çocuğun gırtlığına sarılmalıdır.	,621				
Günün getirdiği hayal kırıkları nedeniyle insanın eşi hırsını çıkartmak için en uygun kişidir.	,565				
Baskın eş, şiddet kullanarak kontrolü elde tutmalıdır.	,549				
Kolluk kuvvetleri cinayet zanlısı olan bir vatandaşa ateş açmalıdır.	,538				
Eşlerden biri bir çocuğa vurduğunda diğerinin onun gırtlığına sarılmasında bir sakınca yoktur.	,511				

Bir erkek bir kadına kendisinin sahip olduğu kadar özgürlük tanımamalıdır.	,421
Şiddet içeren bir darbenin haklı sebepleri vardır.	,331
Bir ebeveynin çocuğuna yanlış bir şey yaptığında vurması çocuğa iyi bir ders verir.	,766
Çocuğun hak ettiğinde fiziksel olarak cezalandırılması onu sorumlu ve olgun bir yetişkin yapar.	,736
Bir çocuğun alışkanlık haline getirdiği itaatsizlikleri fiziksel olarak cezalandırılmalıdır.	,725
Söz dinlemeyen çocuklar dövülmelidir.	,692
Yaramaz çocuklara hemen bir şamar atmak sorunu hızlıca çözenin en iyi yoludur.	,670
Kasten kötü bir şey yapması halinde bir öğretmenin çocuğa vurması o çocuğa iyi bir ders verir.	,634
Hakarete uğraması ya da alay edilmesi halinde eşlerden birinin, diğerinin yüzüne tokat atmasında sakınca yoktur.	,603
Meydan okunması durumunda bir eşin diğerini tokatlamasında bir sakınca yoktur.	,554
Çocuklar öfke nöbeti geçirdiklerinde tokatlanmalıdır.	,494
Hakarete uğraması ya da alay edilmesi halinde eşlerden birinin, diğerinin gırtlığına sarılmasında sakınca yoktur.	,487
Her ulusun savaş endüstrisi olmalıdır.	,776
Silah üretimi bir gerekliliktir.	,686
Meşru müdafaa (kendini savunma) halinde savaş tamamen doğrudur.	,677
Her millet, daima güçlü bir orduyla hazır bulunmalıdır.	,674
Savaş haklı olabilir.	,672

Ülkemizin kendi sınırlarını zor kullanarak koruma hakkı vardır.	,663
Ulusumuza karşı casusluk ciddi bir şekilde ele alınıp üstesinden gelinmelidir.	,613
Düşmana karşı şiddet her milletin savunmasının bir parçası olmalıdır.	,490
Üniversiteler, mülklerine zarar veren öğrencilere karşı polis (silahlı) güçlerinden yararlanmalıdır.	,447
Savaş çoğu kez gereklidir.	,370
Eşler, şiddete başvurmak gerekse bile sorunların üstesinden beraber gelmelidir.	,308
Mahkûmlar, mevcut sistemde işledikleri suçlardan dolayı aldıkları cezalardan çok daha ağır cezalandırılmalıdır.	,699
Ne denli ağır olup olmadığına bakılmaksızın, suçlu suçunun bedelini göze göz, dişe diş ödemelidir.	,571
Her mahkûm, hapiste diğer mahkûmlar tarafından kötü muamele görmeyi hak eder.	,552
Mahkûmlar iyi hal nedeniyle cezaları tamamlanmadan önce asla salıverilmemelidir.	,545
Ölüm cezası, her ceza kanununun bir parçası olmalıdır.	,518
İdam cezası genellikle gereklidir.	,498
Şiddet suçları, şiddetli şekilde cezalandırılmalıdır.	,408
Sivillerin ölmesi, savaşın kaçınılmaz bir gerçeği olarak kabul edilmelidir.	,321
Hükümet şiddetli üniversite ayaklanmalarını kontrol altına almak için silahlı askerler göndermelidir.	,651
Hükümetin komşu ülkelerdeki şiddetli ayaklanmaları silahlı kuvvetlerimizle durdurmasında bir sakınca yoktur.	,641
Ülkemiz ordusuyla uluslararası alanda saldırgan olmalıdır.	,457

Faktör sayısı ölçeğin alt gruplarının beş olduğu durum içinde ele alınmış ve sonuçlar tablo 3'te verilmiştir. Döndürülmüş temel bileşenler analizi sonucunda, şiddete yönelik eğiliminde beş faktör, toplam varyansın %51,50'sini açıklamaktadır. Tablo 3 incelendiğinde; bu faktörlerin birincisi toplam 14 maddeden oluşan ve toplam varyansın %14,49'unu açıklayan yakın ve kişiler arası şiddet alt boyutu, 10 maddeden oluşan ve toplam varyansın %4,71'ini açıklayan fiziksel şiddet alt boyutu, 11 maddeden oluşan ve toplam varyansın %1,75'ini açıklayan savaş kodlu şiddet alt boyutu, sekiz maddeden oluşan ve toplam varyansın %1,47'ini açıklayan ceza kodlu şiddet alt boyutu, üç maddeden oluşan ve toplam varyansın %1,27'ini açıklayan diğer şiddet alt boyutu oluşturduğu görülmektedir. Döndürülmüş temel bileşenler analizi sonucunda, şiddete yönelik eğiliminde beş faktör, toplam varyansın %51,50'sini açıklamaktadır.

Güvenirlilik: Güvenirlilik, bir ölçme aracının duyarlı, birbirleri ile tutarlı ve kararlı ölçme sonuçları verebilme gücüdür. Güvenilir olmayan ölçeklerden elde edilen ölçme sonuçları kendi içinde ve bir uygulamadan diğerine tutarlı sonuçlar vermemektedir. Dolayısıyla ölçme sonuçlarının tutarlı olmaması bu ölçme sonuçlarına dayalı olarak bireyler hakkında verilecek kararların isabetliliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle ölçek puanlarının güvenirliliğinin yüksek olması beklenmektedir.

”Velicer Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği”nin güvenirliliğinin test edilmesi için, ölçekte yer alan maddelerin madde varyanslarından ve ölçek varyansından yararlanılarak Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı değeri elde edilmiştir. Ölçeğin güvenilir olduğunun söylenebilmesi için alfa katsayısının aldığı değerin 0.70'den yüksek olması beklenmektedir (Kline, 2005).

Ölçeğe ait beş boyutun ayrı ayrı güvenirlilik katsayıları hesaplanmış ve sırasıyla Ceza Kodlu alt boyutuna ait güvenirlilik katsayısı 0,760; Savaş kodlu 0,874, Fiziksel şiddet 0,815, Kişilerarası Şiddet 0,892 ve Yakın Şiddet 0,853 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bütününe ait güvenirlilik katsayısı hesaplandığında 0.937 bulunmuştur. Ölçeğin hem alt boyutlarının hem de bütününe güvenirlilik katsayılarının yüksek olması ölçek maddelerinin birbirleriyle nedensel tutarlı olduğunun bir göstergesidir.

Elde edilen katsayının büyüklüğü ve Cronbach Alpha katsayısının bir iç tutarlılık ölçüsü olduğu dikkate alındığında, ölçeğin kendi içinde tutarlı ölçümler yaptığı ve iç tutarlılık anlamındaki güvenirliliğe sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Güvenirlik istatistikleri

Alt boyut/ Ölçek	Cronbach's Alpha Katsayısı	Madde Sayısı
Ölçek	,937	46
Ceza Kodlu Şiddet	,760	7
Savaş Kodlu Şiddet	,874	15
Fiziksel Şiddet	,815	7
Kişilerarası Şiddet	,892	12
Yakın Şiddet	,853	5

Velicer Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin yapı geçerliğinin belirlenmesinde; ölçek uyarlama çalışması olduğu için ölçeğin kuramsal yapısına ilişkin kurulan modelin uygunluğuna ilişkin açılımlayıcı değil doğrulayıcı faktör analizinden (DFA) yararlanılmıştır.

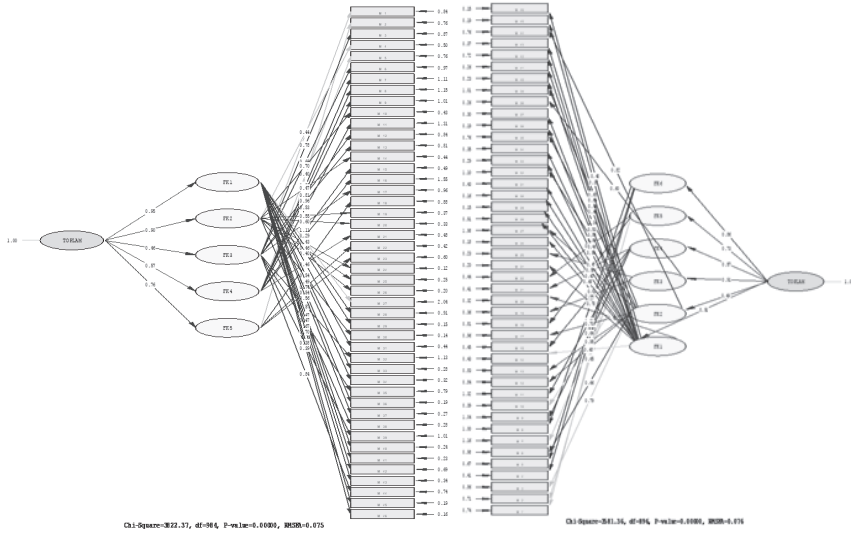
Doğrulayıcı faktör analizi: Doğrulayıcı faktör analizi ile model-veri uyumu-na ilişkin hesaplanan istatistiklerden en sık kullanılanları ki-kare (c2), c2/sd, RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation), RMR, GFI (Goodness of Fit Index) ve AGFI'dir (Adjusted Goodness of Fit Index).

İncelenen GFI, CFI (Comparative Fit Index), NFI (Normed Fit Index), RFI (Relative Fit Index), IFI (Incremental Fit Index) ve AGFI indeksleri için kabul edilebilir uyum değeri 0.90 ve mükemmel uyum değeri 0.95 olarak kabul edilmektedir. RMSEA için ise 0.08 kabul edilebilir uyum ve 0.05 mükemmel uyum değeri olarak kabul edilmiştir (Bollen, 1989). Ölçeğin faktör yapısının incelenen örnekleme doğru olup doğru olmayacağını belirlemek için doğrulayıcı faktör analizi, hem ölçeğin oluşturulduğu beş alt boyut, hem ölçek alt boyut sayısı olan beş faktör için elde edilen açıklayıcı faktör analizi hemde özdeğerleri birden büyük açıklayıcı faktör sayısı sekiz (sekiz faktör için yapı modelinde (şekil 2) 7. ve 8. faktörlerde birer madde atandığından 6 faktör için doğrulayıcı faktör analizi örgün grafiği elde edilmiştir) için yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda modellerin uyum iyiliği istatistikleri tablo 5'te ve hiyerarşik yapı örgüleri şekil 2 ve 3'de verilmektedir.

Tablo 5. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda modellerin uyum iyiliği istatistikleri

Uyum iyiliği Testleri	χ^2	sd	χ^2/sd	RMSEA	NFI	NNFI	CFI	IFI	RFI	RMR	GFI
Kabul edilebilir Değerler			≤ 5	$\leq 0,08$	$\geq 0,9$	$\geq 0,9$	$\geq 0,9$	$\geq 0,9$	$\geq 0,9$		$\geq 0,9$
Beş faktör için	3822,4	984	3,88	0,075	0,94	0,95	0,95	0,95	0,93	0,1	0,76
Sekiz faktör için	3581,3	896	3,99	0,076	0,94	0,95	0,93	0,95	0,93	0,09	0,76

Ölçeğin kuramsal yapısına ilişkin kurulan bu modelin uygunluğuna ilişkin yapılan doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen uyum iyiliği istatistikleri sonuçlarına göre, CFI değerinin 0,85 üstü değer alması ve RMSEA değerlerinin 0.10 dan düşük çıkmasının model veri uyumu için kabul edilebilir alt sınır değerlerini karşıladığı görülmektedir. Uyum istatistiklerinden ki-kare değeri de anlamlı bulunmuştur. Ki-kare değeri örneklem büyüklüğüne oldukça duyarlı olduğundan özellikle çok büyük örneklerde hemen hemen her zaman anlamlı çıkmaktadır (McDonalds ve M.Ho, 2002). Bu nedenle ki-kare değerinin, serbestlik derecesine bölünerek elde edilen katsayının kullanılması önerilmektedir. Anılan oranın iki veya altında olması, modelin iyi bir model olduğunu, beş veya daha altında bir değer olması ise, modelin kabul edilebilir uyum iyiliğine sahip olduğunu göstermektedir. VŞİTÖ için “ $c2/df$ ” oranı 3.88 olup, bu değer modelin kabul edilebilir bir model olduğunu göstermektedir. Uyum istatistiklerinden AGFI (0.80) değeri model veri uyumu için iyi olmakla birlikte, NFI (0.94) ve RMSEA (0.075) değerleri model veri uyumu için kabul edilebilir değerlerdir. Analizle hesaplanan CFI (0.95) ve IFI (0.95) değerleri ise model veri uyumunun yüksek olduğunu göstermektedir. Model – veri uyumuna ilişkin değerlerin tamamı dikkate alındığında kurulan modelin veri uyumunun kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu görülmektedir.

Şekil 1. Beş Faktör için yapı modeli Şekil 2: Sekiz Faktör için yapı modeli

Bunlara ek olarak modelin uyumluluğunun belirlenmesinde Ki-Kare hesap değerinin serbestlik derecesine oranı ile elde edilen değer kullanılmaktadır. Şekil 1 ve Şekil 2’de sırasıyla beş faktör için Ki-Karenin serbestlik derecesine oranı 3,88 iken bu oranın sekiz faktör için 3,99 olduğu görülmektedir. Bu değerlerin 2 veya altında bir değer olması modelin iyi bir model olduğunu 5 veya daha altında değer alması ise modelin kabul edilebilir bir uyum iyiliğine sahip olduğunu gösterir (Alpar, 2010). Buna göre, her iki model için kabul edilebilir bir uyum gösterdiği söylenebilir. Diğer uyum iyiliği testlerine göre her iki model kabul edilebilir bir uyum iyiliği değerlerine sahip olduğu söylenebilir. Buna göre, Velicer Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeğini oluşturan maddelerin örtük değişkeni ölçebildiği yani ölçeğin yapısal geçerliğe sahip olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Anderson, Benjamin, Wood ve Bonacci (2006) tarafından güncellenen Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği’nin Türkçe versiyonunun geçerliliğini ve güvenilirliğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma 2016-2017 akademik yılında Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampüsünde 6 fakülte ve 40 bölümden tabakalı rasgele örnekleme yöntemiyle seçilen 516 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. 46 maddelik ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin

(KMO) değeri ve Bartlett Küresellik Testi sonucuna göre maddeler arasında faktör analizi yapmak için yeterli düzeyde olduğu bulunmuştur. Faktör analizi hem ölçeği oluşturan 5 alt grup için hem de öz değeri 1 ve 1'den büyük olan 8 alt grup için hesaplanmıştır. 5 faktör için toplam varyansın %51.50'si, 8 faktör için %58.68'i açıklandığı ortaya çıkmıştır. 5 ve 8 faktör yapısının doğruluğunu araştırmak amacıyla da doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda maximum olabilirlik yöntemi kullanılarak açıklayıcı faktörle ortaya çıkan şiddet yapılarının doğruluğu test edilmiştir. Elde edilen uyum index değerlerinin, önerilen (kabul edilebilir) ölçüt değerlerinin üstünde olması elde edilen model ile veri uyumunun yüksek düzeyde ilişkili olduğu biçiminde yorumlanabilir. Yapılan analizler sonucunda 46 madde için güvenilirlik katsayısı (cronbach alpha değeri) 0.937 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutları için güvenilirlik katsayıları (cronbach alpha değeri) ceza kodlu şiddet için 0.76, savaş kodlu şiddet için 0.874, fiziksel şiddet için 0.815, kişilerarası şiddet için 0.892 ve yakın şiddet için 0.850 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin iç tutarlılığının yüksek ve bu ölçeğe dayalı olarak verilecek kararların isabetli ve güvenilir olduğu bulunmuştur.

KAYNAKLAR

- Alpar, R. (2010). *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlilik-güvenirlik*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Anderson, C., Benjamin, A., Wood, P., & Bonacci, A. (2006). Development and testing of the velicer attitudes toward violence scale: evidence for a four-factor model. *Aggressive Behavior*, 32(2), 122-136. <http://dx.doi.org/10.1002/ab.20112>
- Anderson, C., Deuser, W., & DeNeve, K. (1995). Hot temperatures, hostile affect, hostile cognition, and arousal: tests of a general model of affective aggression. *Personality And Social Psychology Bulletin*, 21(5), 434-448. <http://dx.doi.org/10.1177/0146167295215002>
- Aziz, A. (2014). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Babacan Gümüş, A., Şıpkın, S., Tuna, A., & Keskin, G. (2015). The relationship between problematic internet use, violence trend and some demographic variables among university students. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 14(6), 460-467. <http://dx.doi.org/10.5455/pmb.1-1433229022>.
- Biaggio, A., De Souza, L., & Martini, R. (2004). Attitudes toward peace, war and violence in five countries. *Journal Of Peace Education*, 1(2), 179-189.

- Bollen, K. A. (1989). *Structural equation models with latent variables*. New York: Wiley and Sons.
- Botha, J., & Twine, C. (2016). Male on-campus resident students' social normative behaviour: Influences on lived social climate by same gender beginning-year university students. *Journal Of Psychology In Africa*, 26(5), 463–468. <http://dx.doi.org/10.1080/14330237.2016.1229981>.
- Buranosky, R., Hess, R., McNeil, M., Aiken, A., & Chang, J. (2012). Once is not enough: effective strategies for medical student education on intimate partner violence. *Violence Against Women*, 18(10), 1192-1212. <http://dx.doi.org/10.1177/1077801212465154>.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanım. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, s. 32, 47–483.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2014). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Caffaro, F., Mulas, C., & Schmidt, S. (2016). The perception of honour-related violence in female and male university students from Morocco, Cameroon and Italy. *Sex Roles*, 75(11-12), 555-572. <http://dx.doi.org/10.1007/s11199-015-0576-8>.
- Carnagey, N., & Anderson, C. (2007). Changes in attitudes towards war and violence after September 11, 2001. *Aggressive Behavior*, 33(2), 118-129. <http://dx.doi.org/10.1002/ab.20173>.
- Cattell, R. (1966). The scree test for the number of factors. *Multivariate Behavioral Research* (1), 245-276.
- Cerulli, C., Nichols-Hadeed, C., Raimondi, C., Stone, J., & Cerulli, J. (2015). Facilitating intimate partner violence education among pharmacy students: What do future pharmacists want to know?. *Currents In Pharmacy Teaching And Learning*, 7(3), 283-291.
- Cole, A. D. (1987). Utility of confirmatory factor analysis in test validation research. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55(4), 584- 594.
- Connor, P., Nouer, S., Mackey, S., Banet, M., & Tipton, N. (2012). Intimate partner violence education for medical students. *Southern Medical Journal*, 105(4), 211-215. <http://dx.doi.org/10.1097/smj.0b013e31824f8b01>.
- Dill, K., Anderson, C., Anderson, K., & Deuser, W. (1997). Effects of aggressive personality on social expectations and social perceptions. *Journal Of Research In Personality*, 31(2), 272-292. <http://dx.doi.org/10.1006/jrpe.1997.2183>.
- Flood, M., & Pease, B. (2009). Factors influencing attitudes to violence against women. *Trauma, Violence, & Abuse*, 10(2), 125-142. <http://dx.doi.org/10.1177/1524838009334131>

- Forbes, G., Adams-Curtis, L., Pakalka, A., & White, K. (2006). Dating aggression, sexual coercion, and aggression-supporting attitudes among college men as a function of participation in aggressive high school sports. *Violence Against Women*, 12(5), 441-455. <http://dx.doi.org/10.1177/1077801206288126>.
- Gagné, M., Tourigny, M., Joly, J., & Pouliot-Lapointe, J. (2007). Predictors of adult attitudes toward corporal punishment of children. *Journal Of Interpersonal Violence*, 22(10), 1285-1304. <http://dx.doi.org/10.1177/0886260507304550>.
- Ghoneem, K. (2012). Attitudes of Princess Rahma College Students toward university violence. *International Education Studies*, 5(3), 98-112. <http://dx.doi.org/10.5539/ies.v5n3p98>.
- Guan, M., Li, X., Xiao, W., Miao, D., & Liu, X. (2016). Categorization and prediction of crimes of passion based on attitudes toward violence. *International Journal Of Offender Therapy And Comparative Criminology*, 1-16. <http://dx.doi.org/10.1177/0306624x16643501>.
- Gürsoy, E., McCool, W., Şahinoğlu, S., & Yavuz Genç, Y. (2014). Views of womens sexuality and violence against women in Turkey: A cross-sectional investigation among university Students. *Journal Of Transcultural Nursing*, 27(2), 189-198. <http://dx.doi.org/10.1177/1043659614550485>.
- Hu, L. & Bentler, P. (1999). Cutoff criteria for fit indices in covariance structure analysis: conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55.
- Kabasakal, Z., & Girli, A. (2012). Üniversite öğrencilerinin kadına yönelik şiddet hakkındaki görüşlerinin, deneyimlerinin bazı değişkenler ve yaşam doyumu ile ilişkisi (DEÜ Buca Eğitim Fakültesi örneği). *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 105-123.
- Kamimura, A., Al-Obaydi, S., Nguyen, H., Trinh, H., Mo, W., Doan, P., & Franchek-Roa, K. (2015). Intimate partner violence education for medical students in the USA, Vietnam and China. *Public Health*, 129(11), 1452-1458. <http://dx.doi.org/10.1016/j.puhe.2015.04.022>.
- Kline, R. (2005). *Priciples and practice of structural equation modeling*, (2. baskı). New York: Guilford Press.
- Lonsway, K., & Fitzgerald, L. (1995). Attitudinal antecedents of rape myth acceptance: A theoretical and empirical reexamination. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 68(4), 704-711. <http://dx.doi.org/10.1037//0022-3514.68.4.704>.

- Lüleci, N., Kaya, E., Aslan, E., Söylem Şenkal, E., & Çicek, Z. (2016). Marmara University Medical Students' perception on sexual violence against women and induced abortion in Turkey. *Balkan Medical Journal*, 33(2), 173-180.
- Markowitz, F. (2001). Attitudes and family violence: Linking intergenerational and cultural theories. *Journal Of Family Violence*, 16(2), 205-218.
- McAlister, A., Sandstrom, P., Puska, P., Veijo, A., Chereches, R., & Heidmets, L. (2001). Attitudes towards war, killing, and punishment of children among young people in Estonia, Finland, Romania, the Russian Federation, and the USA. *Bulletin Of The World Health Organization*, 382-387.
- McDonald, R. P., & Ho, M.-H. R. (2002). Principles and practice in reporting structural equation analyses. *Psychological Methods*, 7, 64-82. doi:10.1037/1082-989X.7.1.64.
- Nayak, B. M., A. Byrne, C., K. Martin, M., & George Abraham, A. (2003). Attitudes toward violence against women: A cross-nation study. *Sex Roles*, 49(7/8), 333-342.
- Schumacher, J., Feldbau-Kohn, S., Smith Slep, A., & Heyman, R. (2001). Risk factors for male-to-female partner physical abuse. *Aggression And Violent Behavior*, 6(2-3), 281-352. [http://dx.doi.org/10.1016/s1359-1789\(00\)00027-6](http://dx.doi.org/10.1016/s1359-1789(00)00027-6).
- Soglin, L., Bauchat, J., Soglin, D., & Martin, G. (2008). Detection of intimate partner violence in a general medicine practice. *Journal Of Interpersonal Violence*, 24(2), 338-348. <http://dx.doi.org/10.1177/0886260508316481>.
- Streng, T., & Kamimura, A. (2016). Perceptions of university policies to prevent sexual assault on campus Among college students in the USA. *Sexuality Research And Social Policy*. <http://dx.doi.org/10.1007/s13178-016-0245-x>
- Tezbaşaran, A. (2008). *Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Velicer, W., Huckel, L., & Hansen, C. (1989). A measurement model for measuring attitudes toward violence. *Personality And Social Psychology Bulletin*, 15(3), 349-364. <http://dx.doi.org/10.1177/0146167289153006>
- Vernberg, E., Jacobs, A., & Hershberger, S. (1999). Peer victimization and attitudes about violence during early adolescence. *Journal Of Clinical Child Psychology*, 28(3), 386-395. <http://dx.doi.org/10.1207/s15374424jccp280311>
- Vidu, A., Schubert, T., Munoz, B., & Duque, E. (2014). What students say about gender violence within universities: Rising voices from the communicative methodology of research. *Qualitative Inquiry*, 20(7), 883-888.

Extended Abstract

Violence is a wide subject of research in social sciences literature which is being studied by taking various social groups in focus in order to find ways of prevention. The studies on violence conducted with university students have an important place among the ones conducted with others. Yet, social group is merely one of the many aspects from which violence can be understood. The literature also shows that attitude towards violence is strongly related with violent behaviour which deserves detailed examination. The need to study this relation can only be fulfilled through the creation of research tools that will provide the necessary analytical grounds. Accordingly, this study had been carried out for determining the validity and reliability of the Turkish version of the Scale of Attitudes on Violence developed by Velicer, Huckel and Hansen (1989) which was later updated by Anderson, Benjamin, Wood and Bonacci (2006). The study group of the research consists of first and second year undergraduate students in Beytepe Campus of Hacettepe University in 2016-2017 academic year. The sample of the study was selected by stratified random sampling method. The research had been conducted with 520 students in 6 faculties and 40 departments. Four students were not included in the study due to missing data. 62% of the respondents were female ($n = 320$) and 38% ($n = 196$) of them were male. The socio-demographic data form and Velicer's Scale of Attitudes on Violence had been used for this study. Before carrying out the validity and reliability study of the updated version of Velicer Scale of Attitudes on Violence (Velicer et al., 1989) (Anderson, Benjamin, Wood and Bonacci, 2006), firstly the related authors were contacted and the necessary permits were obtained. After obtaining the required permissions, three professional translators have been consulted for the scale's language equivalence. The translations in to Turkish language had been made in order for ensuring the clarity of the sentences without losing meaning in the original language. After that, the Turkish versions of the scale was translated back into English by professionals who did not see the original scale. The second translations had been compared with the original scale and through the feedbacks of the translators, the Turkish version of the scale had been completed. Three experts working on violence have made the final corrections on the Turkish version. The finalized Turkish version had been applied to 40 undergraduate students selected by stratified random sampling method from 6 faculties and 40 departments of Hacettepe University as the pilot study. As a result of the pilot work, some items were subjected to correction again. According to the findings obtained, there was no difference between the pilot study and the baseline study scale scores ($Z_h = -0,47$, $p = 0,63$). Accordingly, it was decided to start the validity and reliability studies of the scale. The voluntary students had been informed about the purpose of the research. The completion of the scale took approximately 20-25 minutes on average. The data had been collected by the researchers without using any external voluntary or professional help. The eigenvalues of the factors being greater than 1 and the items with factor load of higher than 0.40 had been taken into consideration in order to determine the items that will

take place in the factor analysis (Büyüköztürk, 2002). Varimax axis rotation method was used in the factorization phase. With this analysis, it had been possible to see the correlation coefficients between the factors and to determine whether the factor loads are significant. Firstly, the Explanatory Factor Analysis was made to determine the construct validity of the scale. The KMO was .94 while the chi-square value was 12760 ($p < .001$) for Barlett sphericity test. The Explanatory Factor Analysis, explained 58.68% of the total variance for eight factors and 51.5% of the total variance for five factors. In studies conducted to improve or adapt the scale, confirmatory factor analysis is usually carried out in order to prove the validity of the factor structures determined after the Explanatory Factor Analysis. In this study, Chi-Square Goodness, GFI (Goodness of Fit Index), RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation), CFI (Comparative Fit Index), NFI (Normed Fit Index), RFI (Relative Fit Index), IFI (Incremental Fit Index) and AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index) were used. For GFI, CFI, NFI, RFI, NNFI and IFI, values greater than 0.90 (Hu and Bentler, 1999) and for RMSEA, values less than 0.80 (Cole, 1987) were accepted adequate. Internal consistency coefficient, split-half reliability coefficient and test retest procedures had been performed for reliability of the scale. IBM SPSS 23.00 and LISREL programs were used for validity and reliability analyses. In order to test the reliability of “Velicer Scale of Attitudes on Violence”, the Cronbach Alpha reliability coefficient value was obtained by using the item variances and scale variance of the items in the scale. It is expected that the value of alpha coefficient is higher than 0.70 so that the scale becomes reliable (Kline, 2005). The reliability coefficients for Criminal coded subscale was 0.760, for War coded subscale was 0.874, for Physical violence subscale was 0.815, for Personality subscale was 0.892 and for Intimate Violence subscale was 0.853. The reliability coefficient for the total scale was 0.937. The high values of reliability coefficients in both the subscales and the total scale show the high degree of consistency among the scale items. In order to determine the construct validity of Velicer Scale of Attitudes on Violence; confirmatory factor analysis (CFA) was used to assess the appropriateness of the established model for the theoretical structure of the scale. According to the results of the goodness of fit statistics obtained from the confirmatory factor analysis, the value of CFI exceeding 0.90 and the RMSEA value being less than 0.08, were acceptable for model fit. For the scale, the ratio “ χ^2/df ” was 3.88, indicating that the model is acceptable. NFI (0.94) and RMSEA (0.075) values were acceptable for model fit, while AGFI (0.80) value was good for model fit. CFI (0.95) and IFI (0.95) values showed that the model fit was high. Considering all of the model-data fit values, data fit of the established model was within acceptable limits. Accordingly, the items of Velicer Scale of Attitudes on Violence can measure the implicit variable showing the structural validity of the scale.